

ภาษาและการสื่อสารในบริบทสังคม และวัฒนธรรม

อ.จุฑาทิพย์ ลูติสวัสดิ์ สัปดาห์ที่ ๓

การเขียน

การเขียน เป็นสื่อหรือเครื่องมือการสื่อสารที่เก่าแก่มาก

สุ จิ ปุ ลิ หมายถึง การคิด การฟัง การถาม และการเขียน

สุ จิ ปุ ลิ วินิมุตโต กะถัง ปัณทิตโต ภาเว

ปราศจาก "สุ จิ ปุ ลิ " แล้ว จะเป็นบัณฑิต ได้อย่างไร

สุ จิ ปุ ลิ

สุ คือ สุตะ ต้องขยันสดับรับฟัง

จิ คือ จินตะ ต้องคิดตาม

ปุ คือ ปุจฉา ต้องไต่ถามเมื่อสงสัย

ลิ คือ ลิขิต เขียนจารึกบันทึกไว้

"จำดีกว่าจด ถ้าจำไม่หมด จดดีกว่าจำ"

การเขียนเพื่อการสื่อสาร คือ การเขียนที่ก่อให้เกิด
ความรู้ความเข้าใจอันดีแก่ทั้งสองฝ่าย คือผู้เขียนและ
ผู้อ่าน

ความสามารถในการเขียน	การอ่านมาก
ความรู้ความสามารถ	การรู้จักสังเกตวิเคราะห์
ทักษะ	ความมั่นใจอย่างเพียงพอ
ประสบการณ์	สำหรับผู้เขียน
การศึกษาและฝึกฝน	

คุณลักษณะที่สำคัญของข้อเขียนที่ดี

ใช้คำที่อ่านเข้าใจง่าย

มีความกระชับชัดเจน

ใช้ภาษาได้ถูกต้อง

เขียนให้กะทัดรัด

จัดลำดับเรื่องราวตามขั้นตอนให้สอดคล้องสัมพันธ์กัน

ใช้ถ้อยคำให้สุภาพและเหมาะสมแก่กรณี

การเขียนบทความเพื่อการสื่อสาร

บทความ คือข้อเขียนแบบความเรียง ที่เขียนขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอความคิดเห็นหรือทัศนะในเรื่องนั้น ๆ แก่ผู้อ่าน ประกอบด้วยเรื่องราวและรายละเอียดข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง ผสมผสานกับข้อคิดเห็นหรือทัศนะของผู้เขียน

บทความในหนังสือพิมพ์

บทความ หมายถึง เรื่องที่ให้สาระ ข้อเท็จจริง ความรู้ เสนอความคิดเห็น แตกต่างจากบันเทิงคดี

บทความในหนังสือพิมพ์จะมีลักษณะที่น่าสังเกตคือ จะมีเนื้อหาไม่ยาวมากนัก ใช้ย่อหน้าสั้นๆ นำเรื่องสั้นๆ ที่รู้ๆ กันอยู่แล้วมาตีพิมพ์ หรือนำเรื่องเล็กๆ ที่คนมองข้ามมาเติมสีสันให้น่าอ่าน บทความอาจมีการเน้นเนื้อหาที่ตัวเหตุการณ์และแนวโน้มในอนาคต

ฉะนั้น บทความจึงเป็นความเรียงประเภทหนึ่งซึ่งมีจุดประสงค์หลายลักษณะ เช่น เพื่อแสดงความรู้ เสนอข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ตั้งข้อสังเกต วิเคราะห์วิจารณ์ ฯลฯ โดยต้องเขียนอย่างมีหลักฐาน มีเหตุผล น่าเชื่อถือ หากมีข้อเสนอแนะใดๆ ต้องเป็นไปในทางสร้างสรรค์

ประเภทของบทความ

1. บทความทางวิชาการหรือกึ่งวิชาการ เขียนขึ้นในเชิงวิชาการ โดยผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รู้ในศาสตร์นั้นๆ โดยเฉพาะ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจ และทักษะหรือข้อคิดเห็นในเรื่องนั้น ๆ แก่ผู้อ่านที่สนใจหรือเกี่ยวข้องในแวดวงวิชาการนั้น เช่น

บทความวิจัย

บทความรายงานหรือเสนอแนะผลงานทางวิชาการใหม่ ๆ

บทความเฉพาะในวิชาการหรือวิชาชีพแขนงนั้น ๆ

เน้นเฉพาะหรือเจาะลึก มีการใช้ศัพท์ทางวิชาการ หากพยายามเขียนให้เข้าใจง่ายจะเป็นบทความกึ่งวิชาการ

2. บทความปัญหาโต้แย้งในสังคม (CONTROVERSIAL PROBLEM)

ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์รายวันหรือรายสัปดาห์ เป็นบทความที่ประชาชนเขียนส่งไปหรือกองบรรณาธิการเขียนขึ้นเอง เกี่ยวข้องกับปัญหา มีความสำคัญต่อประชาชนทั่วไปโดยส่วนรวม สะท้อนประชามติ ให้ความรู้ ข้อคิดเห็น การวิพากษ์วิจารณ์ และข้อเสนอแนะหรือแนวทางแก้ไข กระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความคิด

ประเภทของบทความ

บทบรรณาธิการ เป็นบทความแสดงความคิดเห็นลักษณะหนึ่งที่เขียนขึ้นเพื่อเสนอแนวคิดหลักของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นๆ ต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

บทความแสดงความคิดเห็นทั่วไป มีเนื้อหาหลายลักษณะ เช่น หยิบยกปัญหา เหตุการณ์ หรือเรื่องที่ประชาชนสนใจมาแสดงความคิดเห็น หรือผู้เขียนเสนอความคิดเห็นสนับสนุน หรือคัดค้าน หรือทั้งสนับสนุนและคัดค้านความคิดเห็นในเรื่องเดียวกันของคนอื่นๆ เป็นต้น

บทความวิเคราะห์ เป็นบทความแสดงความคิดเห็นอย่างหนึ่งซึ่งผู้เขียนจะพิจารณาเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เผยแพร่มาแล้วอย่างละเอียด โดยแยกแยะให้เห็นส่วนต่างๆ ของเรื่องนั้น ผู้เขียนเสนอความคิดและวิเคราะห์เหตุการณ์เรื่องราวนั้นอย่างละเอียด แสดงข้อเท็จจริง เหตุผล เพื่อให้ผู้อ่านได้ความรู้ ความคิดเห็นเพิ่มเติม เกิดความคิดที่ชัดเจนยิ่งขึ้น แบ่งเป็น บทความวิเคราะห์ข่าว และ บทความวิเคราะห์ปัญหา

ประเภทของบทความ

บทความวิจารณ์ เขียนเพื่อแสดงความคิดเห็นในเชิงวิจารณ์เรื่องราวที่ต้องการวิจารณ์ด้วยเหตุผลและหลักวิชาเป็นสำคัญ เช่น “บทบรรณนิทัศน์” ซึ่งแสดงความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสือที่พิมพ์ออกใหม่ เพื่อแนะนำหนังสือ “บทวิจารณ์วรรณกรรม” แสดงความคิดเห็นเชิงวิจารณ์และประเมินค่าโดยใช้หลักวิชาและเหตุผล เพื่อให้ผู้อ่านได้รู้จักวรรณกรรมเรื่องนั้นๆ อย่างลึกซึ้ง และ “บทวิจารณ์ศิลปะแขนงอื่นๆ” ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับบทวิจารณ์วรรณกรรมแต่นำผลงานที่เป็นศิลปะแขนงอื่นๆ เช่น ภาพยนตร์ ละคร ภาพเขียน ดนตรี มาวิจารณ์

3. บทความสาระเบาๆ เป็นการให้ความรู้ทั่วไป โดยมี สาระและข้อคิดแทรกอยู่ ชี้ชวนหรือแนะนำให้ทำในสิ่งที่ เป็นประโยชน์ พร้อมให้ข้อคิดไปในตัว

บทความครบรอบปี มีเนื้อหาแนวบรรยาย เล่าเรื่อง เกี่ยวกับเรื่องราว เหตุการณ์ พิธีการในเทศกาลหรือวันสำคัญ เช่น วันสำคัญทางศาสนา ทาง ประวัติศาสตร์ ทางวัฒนธรรม เกี่ยวกับบุคคลสำคัญ เป็นต้น ที่ประชาชน สนใจเมื่อโอกาสนั้นมาถึง เช่น วันวิสาขบูชา วันคริสต์มาส เป็นต้น

บทความให้ความรู้ทั่วไป ผู้เขียนจะอธิบายให้ความรู้คำแนะนำในเรื่องต่างๆ ไปที่ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น มารยาทการเข้าสังคม การแต่งกาย ให้เหมาะแก่กาลเทศะและบุคลิกภาพ เคล็ดลับการครองชีวิตคู่ เป็นต้น

4. บทความเชิงสัมภาษณ์ อาศัยการสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นต้นตอหรือแหล่งที่มาของเรื่อง หรือบุคคลที่ใกล้ชิดในเหตุการณ์

บทความสัมภาษณ์ เป็นบทความที่เขียนขึ้นจากการสัมภาษณ์บุคคลเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่อง หรือเกี่ยวกับชีวิตของบุคคลนั้น หรือจากการสัมภาษณ์บุคคลหลายคนในหัวข้อเดียวกัน

บทความกึ่งชีวประวัติ เป็นการเขียนบางส่วนของชีวิตบุคคลเพื่อให้ผู้อ่านทราบ โดยเฉพาะคุณสมบัติหรือผลงานเด่นที่ทำให้บุคคลนั้นมีชื่อเสียง ประสบความสำเร็จในชีวิต เพื่อชื่นชม ยกย่อง เจ้าของประวัติ และชี้ให้ผู้อ่านได้แง่คิดเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้ประสบความสำเร็จ

สัมภาษณ์บุคคลเด่นที่มีชื่อเสียงและเป็นที่น่าสนใจของคนทั่วไป เช่น บุคคลดีเด่น หรือได้รางวัล บุคคลที่เกษียณอายุ เพื่อเผยแพร่เกียรติคุณ ก่อให้เกิดขวัญและกำลังใจในการทำงาน และเป็นเยี่ยงอย่างที่ดีแก่คนทั่วไป บันทึกและสัมภาษณ์จากแหล่งข้อมูลโดยตรง สอดแทรกทัศนระข้อคิดของผู้ให้สัมภาษณ์ วิธีการหรือเคล็ดลับในการทำงาน ชีวประวัติ ความเป็นมา เรื่องส่วนตัวที่เปิดเผยได้และเรื่องอื่น ๆ

5.บทความเชิงธรรมะ จะอธิบายข้อธรรมะให้ผู้อ่านทั่วๆ ไปเข้าใจได้ง่าย หรือให้คติ ให้แนวทางการดำเนินชีวิตตามแนวพุทธศาสนา เสนอหนทาง แก้ปัญหาตามแนวพุทธปรัชญา ปัจจุบันบทความลักษณะนี้มีมากขึ้น เพื่อให้ ผู้อ่านมีแนวทางการดำเนินชีวิตในสังคมที่วิกฤตได้อย่างปกติสุขมากขึ้น

6.บทความสารคดีท่องเที่ยว มีเนื้อหาแนวบรรยาย เล่าเรื่องเกี่ยวกับ สถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ที่มีทัศนียภาพสวยงามหรือมีความสำคัญในด้านต่างๆ เพื่อแนะนำให้ผู้อ่านรู้จักสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ชักชวนให้สนใจไปพบเห็น สถานที่นั้นๆ

7.บทความประเภทอื่น ๆ ใช้หลายวิธีผสมผสานกันไป

การใช้ภาษาในการเขียนบทความ

การใช้ภาษาในการเขียน
บทความควรพิจารณาใน 3
ประเด็น ได้แก่

1. ระดับภาษา

การเขียนบทความที่ดีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ควรพิจารณาใช้ระดับภาษาทั้ง 4 ระดับ ได้แก่ ภาษาปาก ภาษาไม่เป็นทางการ ภาษากึ่งทางการ และภาษาทางการ โดยผู้เขียนจะต้องเลือกใช้ระดับภาษาให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของผู้เขียน ประเภทของบทความ เนื้อหา และกลุ่มผู้อ่านเช่น กรณีที่เขียนบทความแสดงความคิดเห็นทั่วไป บทความวิเคราะห์ข่าว บทความวิเคราะห์ ควรใช้ภาษาพูดในระดับไม่เป็นทางการ จนถึงภาษาพูดและภาษาเขียนระดับกึ่งทางการ หากมีบางตอนหรือบางข้อความที่ต้องการแสดงอารมณ์ ประชดประชัน เหน็บแนม อย่างชัดเจน อาจจะใช้ภาษาพูดระดับภาษาปาก ที่ไม่หยาบคายก็ได้

2. โวหาร

กรณีเขียนบทความแสดงความความคิดเห็นทั่วไป บทความวิเคราะห์ข่าว บทความวิเคราะห์ปัญหา ควรใช้บรรยายโวหารเป็นหลัก มีโวหารประกอบ เช่น อุปมาโวหาร สาธกโวหาร เทศนาโวหาร เป็นต้น เพื่อแสดงเหตุผลโน้มน้าวใจผู้อ่าน

กรณีเขียนบทความให้ความรู้ทั่วไป ควรเลือกใช้บรรยายโวหารเป็นหลัก มีโวหารประกอบได้แก่ สาธกโวหาร เพื่อให้เกิดความชัดเจนแจ่มแจ้ง

กรณีเขียนบทความสารคดีท่องเที่ยว บางตอนควรเลือกใช้พรรณนาโวหาร เพื่อให้เห็นความงดงามของทัศนียภาพ นอกเหนือจากการใช้บรรยายโวหาร ส่วนโวหารประกอบได้แก่ อุปมาโวหาร สาธกโวหาร กรณีที่ต้องการเล่าเกร็ดความรู้ ตำนาน นิทานต่างๆ ประกอบสถานที่

2. โวหาร

กรณีเขียนบทความสัมภาษณ์ บทความกึ่งชีวประวัติ บทความวิจารณ์
วรรณกรรม หรือศิลปะแขนงอื่นๆ บทความวิชาการ ควรเลือกใช้
บรรยายโวหารเป็นโวหารหลัก ส่วนโวหารประกอบได้แก่ สาธก
โวหาร

กรณีเขียนบทความเชิงธรรมะ ควรเลือกใช้บรรยายโวหารเป็นโวหาร
หลัก ส่วนโวหารประกอบได้แก่ เทศนาโวหาร อุปมาโวหาร และสาธก
โวหาร

3. ภาพพจน์

การเขียนบทความควรเลือกใช้ภาพพจน์เพื่อสร้างภาพให้เกิดในความคิด ตลอดจนเพื่อก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ หรือความรู้สึกของผู้อ่าน รวมทั้งแสดงอารมณ์ ความรู้สึกอย่างแท้จริงของผู้เขียน ภาพพจน์จะทำให้งานเขียนมีอรรถรสมากขึ้น และแสดงลีลาการเขียนของผู้เขียนแต่ละคน บทความทุกชนิดสามารถใช้ภาพพจน์ได้ตามความเหมาะสม เช่น

บทความแสดงความคิดเห็นทั่วไป บทความวิเคราะห์ข่าว บทความวิเคราะห์ปัญหา มักจะใช้อุปมา อุปมาอุปไมย ปฏิภาคพจน์ อติพจน์ ปฏิพจน์ นามนัย เป็นต้น

บทความสารคดีท่องเที่ยว มักจะเลือกใช้ภาพพจน์เช่น อุปมา อุปมาอุปไมย บุคลาธิษฐาน อติพจน์ ลัญลักษณ์ เป็นต้น

ส่วนบทความชนิดอื่นๆ มักจะเลือกใช้อุปมา อุปมาอุปไมย ปฏิพจน์ เป็นต้น แต่บทความวิชาการมักจะไม่ใช่ภาพพจน์ในการเขียนบทความประเภทนี้ เพราะต้องการแสดงข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมา ชัดเจน มากกว่าจะให้เกิดภาพ หรืออรรถรส

ลักษณะของบทความที่ดี

บทความที่ดีควรมีลักษณะ 4 ประการ ดังนี้

- 1. มีเอกภาพ** กล่าวคือ เนื้อหาของบทความมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีทิศทางของเนื้อหาเป็นไปในทางเดียวกัน เพื่อมุ่งสู่ประเด็นหลักที่ต้องการนำเสนอ
- 2. มีสารัตถภาพ** กล่าวคือ ผู้เขียนต้องเน้นย้ำประเด็นสำคัญให้ชัดเจนว่าต้องการนำเสนอแนวคิดสำคัญอะไร ด้วยประโยคใจความสำคัญ หรือสาระสำคัญที่โดดเด่น เนื้อความตลอดเรื่องควรกล่าวย้ำประเด็นหลักของเรื่องเสมอ ๆ
- 3. มีสัมพันธภาพ** กล่าวคือ มีความต่อเนื่องสัมพันธ์กันโดยตลอด ทั้งในด้านการเรียบเรียงถ้อยคำ ข้อความ และการจัดลำดับเรื่อง ทุกประโยคในแต่ละย่อหน้า และทุกย่อหน้าในแต่ละเรื่องต้องเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน ด้วยการใช้คำเชื่อมข้อความ ได้แก่ คำบุพบท เช่น กับ แต่ แต่ เพื่อ คำสันธาน เช่น และ รวมทั้ง ตลอดจน นอกจากนี้ คำประพันธสรรพนาม เช่น ที่ ซึ่ง อัน เป็นต้น
- 4. มีความสมบูรณ์** กล่าวคือ มีความสมบูรณ์ในด้านเนื้อหา มีเนื้อหาความชัดเจนกระจ่างแจ้ง อธิบายได้ครอบคลุมความคิดหลักที่ต้องการนำเสนอ ข้อมูลที่นำเสนอเป็นข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง หากเป็นความคิดเห็นต้องมีความสมเหตุสมผล นอกจากนี้ ต้องมีความสมบูรณ์ด้านการใช้ภาษา คือ ต้องเลือกใช้ภาษาให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายการเขียน ประเภทของบทความ เนื้อหาบทความ และกลุ่มผู้อ่าน นั้นเอง

ขั้นตอนการเขียนบทความ

1. การเลือกเรื่อง ควรคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ดังนี้

- เลือกเรื่องที่ตนเองสนใจ เป็นที่น่าสนใจ และคนส่วนใหญ่กำลังสนใจ ทันสมัย ทันเหตุการณ์
- เลือกเรื่องที่คุณเขียนมีความรู้ มีประสบการณ์ ตลอดจนเป็นเรื่องที่คุณเขียนต้องการเสนอความคิดแก่ผู้อ่าน
- เลือกเรื่องที่คุณเขียนสามารถหาแหล่งค้นคว้า หรือหาข้อมูลมานำเสนอในงานเขียนได้
- เลือกเรื่องที่มีความยาว ความยาก ความง่าย พอเหมาะกับความสามารถของผู้เขียน เวลาที่ได้รับมอบหมาย หน้ากระดาษ และคอลัมน์ที่คุณรับผิดชอบ

ขั้นตอนการเขียนบทความ

2. กำหนดจุดมุ่งหมาย โดยกำหนดให้ชัดเจนว่าเขียนเพื่ออะไร เช่น ให้ความรู้ เสนอความเห็น โน้มน้าวใจ ให้แนวคิดในการดำเนินชีวิต เขียนให้ใครอ่าน เช่น กลุ่มมวลชน กลุ่มผู้มีการศึกษาสูง เด็ก วัยรุ่น ผู้ใหญ่ เป็นต้น

3. กำหนดแนวคิดสำคัญ หรือประเด็นสำคัญ หรือแก่นเรื่อง ต้องกำหนดว่าบทความเรื่องนี้จะเสนอแนวคิดสำคัญ หรือมีแก่นเรื่องอะไรให้แก่ผู้อ่าน เพื่อจะได้นำเสนอเนื้อหา ถ่ายทอดถ้อยคำประโยคต่างๆ เพื่อมุ่งสู่แก่นเรื่องนั้น

ขั้นตอนการเขียนบทความ

4. ประมวลความรู้ ความคิด ต้องค้นคว้าหาข้อมูลให้เพียงพอที่จะเขียน จากแหล่งความรู้ต่างๆ หรือการสัมภาษณ์ผู้รู้ ผู้เกี่ยวข้อง เป็นต้น

5. วางโครงเรื่อง กำหนดแนวทางการเขียนว่าจะนำเสนอสาระสำคัญ แยกเป็นกี่ประเด็น ประเด็นใหญ่ๆ มีอะไรบ้าง ในประเด็นหลัก มีประเด็นย่อยๆ มีตัวอย่าง มีเหตุผล เพื่อสนับสนุนประเด็นหลักอย่างไรบ้าง การวางโครงเรื่องจะช่วยให้เขียนเรื่องได้ง่ายไปในทิศทางที่ต้องการ ไม่สับสน ไม่กล่าวซ้ำซาก ไม่นอกเรื่อง

ขั้นตอนการเขียนบทความ

6. การเขียน ได้แก่

- การเขียนขยายความให้ข้อมูลในแต่ละประเด็น มีการอธิบาย ยกเหตุผลประกอบ กล่าวถึงข้อมูลประกอบ อาจเป็นสถิติ ตัวเลข ตัวอย่างเหตุการณ์ ตำนาน นิทาน เป็นต้น
  - เขียนคำนำและสรุปด้วยกลวิธีที่เหมาะสมกับประเภทของเนื้อหาบทความ
  - การใช้ภาษา ควรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมาย การเขียน ประเภทเนื้อหา ดังที่กล่าวมาแล้ว
  - การสร้างลีลาการเขียนเฉพาะตัว สร้างได้โดยการเลือกใช้ภาษาให้เป็นเอกลักษณ์ เช่นการใช้ระดับภาษาปาก เล่นคำมโหฬาร มีคำเสียดสี มีการแสดงความรู้สึกอย่างชัดเจน หรือมีการสร้างคำใหม่มาใช้อยู่เสมอๆ เป็นต้น

การวางโครงเรื่อง

คำนำ เป็นการเกริ่นเริ่มแรก นำผู้อ่านเข้าสู่ตัวเรื่อง คำนำที่ดีย่อมนำให้ติดตามสนใจอ่าน

เนื้อเรื่อง ตัวเรื่องหรือรายละเอียด ต้องเขียนให้ตรงกับจุดประสงค์ และความคิดหลัก พร้อมอธิบายหรือขยายความประกอบ ให้รายละเอียด ข้อมูลสถิติ ข้อมูลสนับสนุนอ้างอิง

สรุป ทิ้งท้ายเพื่อเน้น ย้ำ ยืนยันความคิดเห็นของผู้เขียน ทิ้งท้ายให้ผู้อ่านนำไปคิด จบอย่างมีน้ำหนักและนุ่มนวล